

Nr 134.

Al herr **Persson** i Stockholm m. fl., om ett anslag af 5,000,000 kronor att utlånas till kommuner för anordnande af nödhjulsarbeten.

Under förra året kom spörsmålet om arbetslösheten, dess orsaker och verkningar under allmän debatt inom landet. Omfattande arbetslöshet och däraf förorsakad nöd voro rådande, hvarför arbetarna, när deras eventuella besparingar tagit slut och när deras förmåga att hjälpa sig själfva ej längre stod bi, på flera platser i landet dels själfva och dels genom sina representanter vände sig till kommunala myndigheter och andra med framställningar om att något måste göras för att mildra arbetslösheten och dess ödesdiga verkningar. Äfven inom Riksdagen förekom arbetslöshetsfrågan till behandling, dels genom en från föregående år förnyad motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag om arbetslöshetsförsäkring, och dels genom en interpellation till regeringen, huruvida den ämnade vidtaga några åtgärder för dels beredande af arbete åt de arbetslösa och dels för att genom ekonomiskt understöd lindra nöden bland de arbetslösa.

Under den allmänna debatten i frågan framgick rätt tydligt, att man på många håll stod främmande inför problemet. De kommunala myndigheterna syntes i en hel del fall vara villrådiga, huruvida det öfverhufvud taget alls var deras skyldighet att göra något utöfver hvad fattigvårdslagstiftningen föreskrifver, och ändå större oklarhet syntes vara rådande öfver hvad som eventuellt kunde göras. Den påkommande arbetslösheten verkade öfverrumplande. Bland de organiserade arbetarna däremot hade man under flera år så godt sig låtit göra förberedt sig på hvad som kom. Inom flera yrken voro arbetslöshetskassor upprättade och i verksamhet. Dessa kassor omfatta dock icke alla de olika yrkenas

och industriernas arbetare, hvilket ej bör förvåna, lika litet som att de befintliga kassorna under lång och ihållande arbetslöshet icke förmå att hålla nöden borta, så öfverlämnade åt sig själfva och utan understöd och uppmuntran från samhällets sida, som arbetarna i detta hänseende varit här i landet.

Resultatet af det allmänna talet om arbetslösheten blef, åtminstone i relation till arbetslöshetens omfattning och den däraf orsakade hårda och bittra nöden för tiotusentals familjer, skäligen magert för de nödställda. Förslaget om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående arbetslöshetsförsäkring bifölls i *Andra* kammaren med 129 röster mot 85, men afslogs däremot i *Första* kammaren utan votering och utan att kammaren ägnade saken ett enda ord. På så sätt ådagalade den kammaren sin omtanke och sitt intresse för landets tiotusentals blottställda och nödlidande medborgare.

I sitt svar på interpellationen i Andra kammaren lämnade statsrådet och chefen för civildepartementet en redogörelse rörande regeringens och det allmännas åtgörande i frågan. Af redogörelsen, som lämnades kammaren så långt fram mot våren som den 1 april, framgick i hufvudsak, att regeringen i november 1908 låtit utarbета en promemoria i ämnet, hvaraf framgick att den allmänna krisens verkningar kännbart nått vårt land och att rapporter från arbetsgifvare, arbetsförmedlingsanstalter m. fl. gifvit vid handen, att redan på hösten 1908 arbetslöshet i ej obetydlig utsträckning förekom. På grund häraf hade regeringen utsänt ett cirkulärbref till Kungl. Maj:ts betallningshafvande, hvari, för utrönande af arbetslöshetens omfattning, anbefallts arbetslöshetsräkning inom riket den 12 januari 1908. I 87 städer och köpingar samt 149 landskommuner hade det räknats, vid hvilken räkning nära 21,000 arbetare anmält sig. Skäl fanns dock för den förmodan, att de arbetslösa voro långt flera. Genom länsstyrelserna hade desslikes vädjats till enskilda arbetsgifvare och kommuner att igångsätta arbete åt de arbetslösa, den förstnämnda vädjan utan nämnvärdt resultat, under det att kommunerna för extra- och nödhjälpsarbeten anvisat 1,491,000 kronor. Inom några kommuner hade man äfven anvisat allmänna medel till matpoletter och barnbespisning åt de nödlidande. Vid statens arbeten hade man »sökt undvika» reduceringar af arbetsstyrkan samt af Riksdagen begärt anslag till nya anläggningar. Hvad beträffade direkt understödsverksamhet för att lindra nöden hade ej något gjorts från statens sida, och det borde ej heller, enligt herr civilministerns mening, ske annat än under alldeles extraordinarie förhållanden.

Så låg arbetslöshetsfrågan den 1 april förra året inom Riksdagen. Men utanför Riksdagen gingo fortfarande tusentals arbetare utan arbete och hade fått gå på så sätt flera månader under vintern, utsatta för den bittraste nöd och svårt elände.

De åtgärder, som vidtogos från kamrarnas sida, hade ringa praktisk verkan. Af de cirka en och en half miljon kronor, som af kommunerna anvisades till igångsättande af arbeten, anvisade Stockholms kommun ungefär hälften. Det sistnämnda ledde till, att 186 arbetare den 1 april hade erhållit arbete. Vid arbetslöshetsräkningen anmälde sig i Stockholm bortåt 3,000 arbetare, och enligt samstämmiga uppgifter torde de arbetslösas antal ha uppgått till omkring dubbelt så många. Af denna stora massa erhöles som sagdt blott 186 arbete genom kommunens åtgärder. Härvid bör dock anmärkas, att några ytterligare afskedanden, tack vare anslaget, icke behöfde förekomma. Vid beräkning af antalet arbetare, som genom andra kommuners åtgöranden blefvo hjälpta till arbete, torde man i viss mån kunna taga resultatet i Stockholm som utgångspunkt, och om detta är riktigt, blefvo blott cirka 400 arbetare af de massor, som förut voro arbetslösa, genom kommunernas åtgöranden förhjälpna till arbete och bröd. 400 af 40,000, som allmänt beräknades vara arbetslösa under januari och februari månader, det resultatet är föga trösterikt, i synnerhet som vid arbetslöshetsräkningen den 12 januari framgick, att för de omkring 21,000 arbetare, som därvid anmälde sig, arbetslöshetstiden i medeltal redan då uppgick till mellan 60 och 70 dagar.

Orsaken till att blott så få arbetslösa genom de åtgärder, som från det allmännas sida företogos, verkligen bereddes arbete och dagpenning, torde till största delen få tillskrivas den omständigheten, att kommunerna så godt som utan undantag voro fullständigt oförberedda på några åtgärder för mötande af omfattande arbetslöshet. Utredningar huruvida något skulle göras och hvad som skulle göras tog lång tid i anspråk för de kommunala nämnderna, och sedan man väl kommit på det klara med dessa saker, togo förberedelserna för själfva arbetet äfvenledes tid i anspråk och på så sätt gingo veckor och månader, allt under det att svälten bland de arbetslösa skarorna fortfor.

Hvad sedan beträffar arbetslösheten under *innevarande vinter*, så torde den vara minst lika omfattande som under förra vintern. Regeringen har i likhet med hvad skedde förra året anbefallt arbetslöshetsräkning, som skall företagas den 31 innevarande januari. Men redan före denna räkning är det både offentligt och officiellt konstateradt, att arbetslösheten nått stor omfattning. I likhet med förra året ha de arbets-

lösa här och hvar i landet bildat de arbetslösas föreningar. Till dylika föreningar i Stockholm äro anslutna närmare 2,000 medlemmar. En undersökning inom fackföreningsrörelsen har gifvit vid handen, att ej mindre än bortåt 20,000 organiserade arbetare inom landet för närvarande erhålla understöd från fackföreningarna på grund af att de äro arbetslösa.

Öfversikten af arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet för oktober och november visar följande siffror öfver ansökningar om arbete och tillsatta platser:

Oktober:

	Arbets- ansök- ningar.	Tillsatta platser.
Stockholm	2,907	1,762
Uppsala län.....	512	356
Östergötlands län ...	1,282	837
Norrköping	1,288	699
Karlskrona	292	138
Kristianstads län ...	464	316
Malmö	1,481	654
Lund.....	413	238
Hälsingborg	812	331
Ystad	79	39
Eslöf	221	123
Skurup	35	27
Göteborg	2,647	1,026
Karlstad	124	105
Örebro	314	184
Gäffe	400	148
Sundsvall	291	122
Norrbottnens län.....	84	67
Tillsammans	13,646	7,172

November:

	Arbets- ansök- ningar.	Tillsatta platser.
Stockholm	2,378	1,373
Uppsala län.....	458	115
Östergötlands län ...	978	327
Norrköping	907	392
Karlskrona	240	86
Kristianstads län ...	257	149
Malmö	1,320	544
Lund.....	380	161
Hälsingborg	715	263
Ystad	92	26
Eslöf	190	104
Skurup	44	33
Göteborg	2,053	729
Karlstad	117	58
Örebro	272	124
Västmanlands län ...	255	67
Gäffe	265	88
Sundsvall.....	154	77
Norrbottnens län.....	108	62
Tillsammans	11,183	4,778

Arbetsförmedlingarnas rapporter för de båda månaderna öfver arbetsmarknadens läge har följande utseende:

Oktober.

Öfverflöd på arbetskraft.

Brist på arbetskraft.

Stockholm.

Mek. verkstadsarbetare, cement- Giftna kördrängar till landet. — En-
arbetare, byggnadsarbetare, kon- samjungfrur, kokerskor, köksor.
tors-, butiks- och lagerpersonal,
åkeriarbetare, maskinister och
eldare samt grofarbetare. — Yrkes-
tvätterskor, fabriksarbeterskor.

Uppsala län.

Inom de flesta yrken.

Giftna och ogiftna ladugårdskarlar samt
giftna kördrängar till landet.

Östergötlands län.

Sågverks- och brädgårdsarbetare, Ladugårdskarlar, yngre drängpojkar.
möbelsnickare, bleck- och plåt- — Mjölkkjungfrur.
slagare, tegelbruksarbetare, bygg-
nadsarbetare alla slag, kontors-
och butiksbiträden.

Norrköping.

Bryggeriarbetare, textilarbetare, pap- Ladugårdsskötare, kunniga i mjölk-
persbruksarbetare, järnarbetare, ning. — Tjänarinnor till landet,
schaktningsarbetare, maskinister alla slag, passflickor.
och eldare, handelsarbetare. —
Textilarbeterskor, uppasserskor,
hjälpustrur.

Karlskrona.

Landtransportarbetare, f. d. militärer. Ladugårdsskötare, statdrängar.
— Kontorsstäderskor.

Kristianstads län.

Mjöltnare, järnarbetare, byggnads- Yngre drängar. — Mjölkkjungfrur.
arbetare, grofarbetare.

Malmö.

Inom de flesta yrken utom jordbruket. — Kontors- och butiksbiträden, tvätt- och rengöringskvinnor. Manl. och kvinnl. tjänare till jordbruk och ladugårdsskötsel, tjänsteflickor till hemmen.

Lund.

Fabriksarbetare. — Kontorsstäderskor, studentuppapperskor. Yngre ogifta drängar och jungfrur till landet. Kunniga ensamjungfrur och passflickor till staden.

Hälsingborg.

Grufarbetare, tegelbruksarbetare, järnarbetare, byggnadsarbetare, handelsarbetare, kuskar, grof- och fabriksarbetare, sjöfolk, springpojkar m. fl. — Fabriksarbeterskor, yngre ensamjungfrur, hjälpkvinnor m. fl. Ogifta ryktare och yngre drängar till årstjänst. — MjölkJungfrur och tjänsteflickor till landet.

Ystad.

Smeder, byggnadssnickare, kuskar, grof- och smed- och grof- och smed- arbetare m. fl. Statkarlar, yngre drängar. — MjölkJungfrur.

Eslöf.

Järnarbetare, grof- och smed- arbetare. — Butiksbiträden, kontorsstäderskor, tvättgummor. Yngre drängar. — MjölkJungfrur.

Skurup.

Äldre drängar. Drängpojkar till jordbruket. — MjölkJungfrur, ensamjungfrur till landtbruk.

Göteborg.

Inom alla yrken å manl. afdeln. — Butiks- och lagerbiträden, ser- veringsflickor. Giftna ladugårdskarlar och statare. — Tjänsteflickor till stad och land, passflickor.

Karlstad.

Yngre tjänarinnor, ej kunniga i matlagning. Tjänarinnor till landet.

Örebro.

Inom de flesta yrken.

Gäfle.

Yngre ensamjungfrur.

Sundsvall.

Ladugårdsjungfrur. Inom alla yrken.

November.

Öfverflöd på arbetskraft. Brist på arbetskraft.

Stockholm.

Metall- och maskinarbetare, byggnadsarbetare, kontors-, butiks- och magasinspersonal, åkeri- och grof- arbetare. — Yrkestvätterskor, fabriksarbeterskor, hotell-, kafé- och restaurangpersonal. Giftna kördrängar till landet.

Uppsala län.

Inom de flesta yrken. Landtbruksarbetare för årstjänst.

Östergötlands län.

Arbetsdrängar, byggnadsarbetare alla slag, grof- och fabriksarbetare. MjölkJungfrur samt dugliga tjänare till husligt arbete.

Norrköping.

Inom de flesta yrken å manliga afdelningen. — Kontorister, butiksbiträden, serveringsflickor, hjälpuustrur. Ladugårdsarbetare. — Lärlingar inom olika yrken. — Mjölkerskor, textilarbeterskor, ensamjungfrur kunniga i matlagning.

Karlskrona.

Grofarbetare, vaktmästare till hotell. Statdrängar och ogiftna drängar till landet. — Ensamjungfrur, kunniga i matlagning.

Kristianstads län.

Smeder, filare, timmermän, murare, Yngre drängar till landet. Mjölkkuskar, grofarbetare. — Serve- jungfrur.
ringsflickor, passgummor.

Malmö.

Inom nästan alla yrken å manliga Yngre drängar till landet. — Mjölka-
afdelningen. — Kontorsbiträden, jungfrur, tjänsteflickor.
kontorsstäderskor, hushållerskor,
tvätt- och rengöringskvinnor.

Lund.

Inom alla yrken. Mjölkkjungfrur.

Hälsingborg.

Vuxna drängar och månadskarlar Jordbruksdrängar i åldern 16—17
till jordbruket, järn-, byggnads-, år. — Mjölkkjungfrur.
fabriks-, handels-, transport- och
grofarbetare. — Sömmerskor, fa-
briksarbeterskor, butiksbiträden,
hotellpersonal, hushållerskor, yng-
re ensamjungfrur, kontorsstäd-
skor, hjälpkvinnor.

Ystad.

Inom nästan alla yrken. Yngre drängar till landet. — Kvinn-
liga tjänare till stad och land.

Eslöf.

Daglönsarbetare, månadskarlar, järn- Kvinnliga tjänare af alla slag.
arbetare, byggnadsarbetare, hotell-
betjäning. — Butiksbiträden, ser-
veringsflickor, tvätt- och ren-
göringskvinnor.

Skurup.

Äldre drängar och daglönare. Mjölkkjungfrur och kvinnliga tjänare
för jordbruket, ensamjungfrur.

Göteborg.

Inom alla yrken å manliga afdelningen. — Butiks- och lagerbiträden, serveringsflickor, städerskor. Tjänsteflickor till landet, ensamjungfrur, passflickor.

Karlstad.

Sågverksarbetare, järnarbetare, byggnadsarbetare, åkeriarbetare, grofarbetare, springpojkar. — Ensamjungfrur, ej kunniga i matlagning. Ogifta jordbruksdrängar, stenarbetare. — Ensamjungfrur, kunniga i matlagning.

Örebro.

Inom nästan alla yrken.

Västmanlands län.

Metallarbetare, byggnads- och grofarbetare. Kördrängar, ladugårdskarlar, drängpojkar. — Mjölkerskor, tjänare till landet.

Gäfle.

Sågverks- och brädgårdsarbetare, fabriks- och grofarbetare.

Sundsvall.

Inom de flesta yrken. Jordbruksarbetare.

Norrbottnens län.

Inom de flesta yrken å manliga afdelningen.

Dessa rapporter äro talande nog. Under december och januari månader lär arbetslösheten ytterligare tilltagit och sannolikheter tala för att antalet arbetslösa i slutet af januari 1910 är större än samma tid 1909. Att den af arbetslösheten orsakade nöden är större nu än förra året lär ej heller kunna bestridas. Ju längre en kris pågår, ju större blir armodet bland de fattiga, som under arbetslösheten ej ha några besparingar att falla tillbaka på.

Realistiska skildringar om den upprörande hungersnöden bland de

arbetslösa skarorna ha varit införda i pressen, och vi välja ur högen en som den 21 januari stod att läsa i en borgerlig hufvudstadstidning. Tidningen hade vänt sig till frälsningsarméns högkvarter, enär den ansåg att antalet af dem som där söka hjälp till mat, kläder och husrum utgör en god barometer för behovet, och om besöket skrifver tidningen bland annat:

»En af slumsystrarna förklarade, att hon varit i frälsningsarméns tjänst i tolf år, men hon kunde för sin del ej erinra sig någon vinter, då nöden varit så stor som just i år.

Från tidigt på morgonen till sent på kvällen går det en jämn ström af hjälpsökande upp till högkvarterets expedition.

Största antalet af dessa är unga, kraftiga män, som under den kalla årstiden beröfvats sina platser. De önska ingenting hellre än att få arbete, och ofta hör man dem yttra, »att det skall nog bli bra, bara staden nu hinner ordna med nödhjälpsarbetena». På dessa ställer man stora förhoppningar. Männe de komma att infrias?

Som exempel på hur stor hungersnöden i själfva verket är för närvarande i Stockholm anförde slumsystemen, att på ett af frälsningsarméns hem för fallna kvinnor, där tolf skyddslingar finnas intagna, bespisades på torsdagen — 35 män!

I allmänhet är det ju så, att dessa hem äro verkliga nunnekloster, där ingen manlig individ får sätta sin fot, men nöden har ingen lag. De hungrande männen hade fått veta, att en kamrat fått mat där någon föregående dag, ryktet spred sig snart, och som sagdt dagen därpå måste man bispisa 35 gäster.

Slumsystemen hänvisade oss i öfrigt till föreståndaren för frälsningsarméns utspisningslokal, Benikebrinken 2.

Kl. half 2 hvarje dag delades det ut ett visst antal matpolletter där. Vid den tiden infunno vi oss på platsen.

Äfven här förklarade man, att nöden denna vinter utan tvifvel vore större än något föregående år.

Utanför ingången till spisningslokalen börja de första hungriga komma redan vid 10-tiden på morgonen, och snart nog sväller kön ut och omfattar ett par hundra personer.

I sina tunna slitna kläder och trasiga skodon stå de där i timtal och vänta på sin pollett. Man söker så långt det är möjligt hålla sig varm genom att stampa i gatan och »ta åkarbrasor», men äfven för dessa mot väder och vind helt säkert väl härdade individer blir det nog kallt att i timmar stå och vänta.

»Ja, inte behöfver man vara rädd för», yttrade föreståndaren, »att någon som ej behöfver det kommer och begär mat här.»

Den som står två timmar och väntar i kölden för att få en skål ärter utan fläsk och ett franskt bröd, han är nog hungrig och vet, att han ej på annat sätt kan få någon mat.

Numera har man måst ta polisen till hjälp för att ordna kön på gatan utanför spisningslokalen. Förut höllo de hungrande skarorna på att fullständigt belägra sina hjälpare.

Naturligtvis är det endast ett begränsadt antal, som hvarje gång kan bespisas. Cirka 75 män på middagen och 50 på kvällen. Öfverallt utanför frälsningsarméns hus står det samlingar af sådana, som ej kunnat få någon mat.

Somliga försöka att komma in bakvägen till föreståndaren för att beveka honom att ge dem ett mål mat.

En gammal gubbe kom in, medan vi voro kvar. Hans ena arm hade blifvit bortsliten i en maskin, hans kläder voro alldeles utslitna och ur skodonen tittade tårna fram.

Under tårar bad han om en portion mat.

Föreståndaren vågade emellertid ej ge honom en pollett. Det skulle bli alldeles omöjligt, förklarade han, att hålla ordning på skarorna, om de finge veta, att det gick an att få en pollett äfven sedan han förklarat dem vara slut och delat ut till dem, som stått längst och väntat.

Nog är det hårdt att behöfva ncka en gammal utsvulten man ett mål mat, men jag måste, förklarade han.

Kläder och skodon är det likaledes liflig efterfrågan på, och på härbergena äro alla platserna upptagna hvarje natt.

Ibland, yttrade vår sagesman, måste vi gå och köpa ett par gamla skodon åt sådana, som gå snart sagdt på bara strumporna. En och annan skänker nog också gamla kläder hit, och att de gå åt behöfver väl knappast sägas.

På kvällarna bespisas ungefär ett 50-tal personer. Äfven då är det lika stor köbildning.

Många måste återvända tillbaka lika hungriga som de kommit, sedan de kanske väntat i timtal.

Frälsningsarmén kan ej bespisa mer än en bräddel af dem som behöfva mat.

Om resultatet blef ringa af hvad från det allmännas sida förra året åtgjordes för bekämpandet af arbetslösheten och dess ödesdigra verkningar, så vill det dock synas, som om det blifvit och artar sig att blifva ännu

mindre i år. I ett cirkulär, som af regeringen under december månad utsändts till länsstyrelserna, uppmanades dessa att i likhet med hvad skedde förra året vädja till enskilda arbetsgifvare och kommuuer att söka bereda arbete åt de arbetslösa. Vädjan till enskilda arbetsgifvare och bolag lär ej medföra bättre resultat än förra året. Den kommer helt visst att stanna vid en uttalad platonisk önskan, som icke ger arbete eller bröd åt en enda man. Och hvad vädjan till kommunerna beträffar så synes den i år vinna ändå mindre efterföljd än i fjol. Befogad anledning till denna slutsats kan man draga bl. a. däraf, att från Stockholms kommuns arbeten under november och december månader afskedats ej mindre än mellan 430 och 450 arbetare, som kastats ut i arbetslöshet. Häri äro inräknade såväl de som staden själf afskedat, som de hvilka afskedats af entreprenörer, som utföra stadens arbeten. Och några åtgärder som kunnat bereda nytt arbete åt de afskedade äro ännu, i slutet på januari månad, ej vidtagna. Tvärtom, vid den kommunala statens godkännande för 1910 sparades en del kommunala arbeten in. När detta sker i den största kommunen, hvad skall då ej ske i de mindre!

Hvad svenska statens egna åtgärder för lindrandet af den nu rådande arbetslöshetens följder beträffar, så vilja vi påpeka, att det bl. a. vid statens järnvägar afskedats en del personal under förra hösten och under förvintern. Vi äro ej för ögonblicket i tillfälle att säga precis huru många, men de räknas dock i hundratal. Genom dessa åtgärder ökas arbetslösheten och dess för såväl den enskilde som för samhället ödesdigra följder förvärras.

Vi ha med förestående velat påvisa, *dels* att arbetslösheten såväl under förra vintern som äfven denna vinter är omfattande och att den därutaf förorsakade nöden inom tiotusentals arbetarefamiljer är stor, samt *dels* att de åtgärder som från det allmännas sida vidtagits för att bekämpa denna arbetslöshet och hindra det därutaf följande nödtillståndet varit af mycket ringa betydelse och alldeles för otillfredsställande. Samhället visar härigenom en upprörande liknödighet mot sina mest behöfvande medborgare, och skola dessa antisociala förhållanden fortfara, så är fara värddt, att en stor del af dessa medborgare gå under, hvarigenom hela samhället blir lidande

Hvad är då att göra?

Den frågan torde ej kräfva så lång utläggning på grund af att den förut blifvit rätt utförligt behandlad i denna kammare. Jag hänvisar till motionen om arbetslöshetsförsäkring förra året samt dess behandling i Andra kammaren. Den väg som där föreslogs af motionärerna

samt tillstyrktes af Andra kammarens 1:sta tillfälliga utskott och bifölls af Andra kammaren, är otvifvelaktigt den enda både riktiga och möjliga väg att beträda och fortsätta för att under nuvarande samhällsförhållanden något så när skydda stora arbetaregrupper mot arbetslöshetens följder. Förhållandet är ju nämligen så, hvilket vi anse tydligt framgått af den behandling frågan inom Riksdagen fått vid föregående tillfällen, att, äfven om stat och kommun gjort och i framtiden göra mera än hvad hitintills skett för att bereda arbete åt arbetslösa, detta ändock ej är tillräckligt, emedan en del arbetare under alla förhållanden ej, på grund af det erbjudna arbetets natur o. s. v., kunna begagna sig af de arbetstillfällen som beredas. Dessa arbetare måste i stället beredas direkt ekonomiskt stöd genom försäkringsåtgärder.

Men enär samhället af kända anledningar ännu ej kommit så långt, och då frågan om lindrandet af arbetslöshetseländet *just nu* för ögonblicket är brännande, anse vi, att Riksdagen bör vidtaga tillfälliga åtgärder i detta syfte.

I sitt interpellationssvar förra året betonade herr civilministern som sin uppfattning, att det var kommunernas sak att träda stödjande till. Denna uppfattning må ha sitt berättigande, men därmed är ej saken hjälpt. Vi ha förut påvisat det minimala, som kommunerna gjort och vilja tillägga, att kommunerna för närvarande icke i annan mån äro skickade för uppdrag i detta afseende än genom anordnande af tillfälliga arbeten. Deras produktiva verksamhet är lagd helt och hållet efter samma principer som de privata arbetsgifvarnas. Såvidt vi ha oss bekant, har man ej i någon svensk kommun ens inrättat sig så, att man, med hänsyn till att kunna bereda flertalet af kommunens arbetare *jämn* sysselsättning, ordnat kommunens arbeten, långt mindre har man vidtagit anstalter för att bereda ökad anställning, när den privata företagsamheten håller sig tillbaka. Dessutom, om än den goda viljan att ordna förhållandena möjligen finnes, så saknas det pengar. Två tredjedelar af fabrikerna med tre femtedelar af industriarbetarna äro förlagda till landsbygden med sina små fattiga kommuner. Dessa små kommuner skulle måhända både vilja och behöfva utföra kommunala arbeten just nu, när det är godt om arbetare, som gå lediga, men de *kunna ej* af brist på medel.

Här har staten möjlighet att träda emellan genom att ställa penningar i form af till en tid räntefritt lån till kommunernas förfogande. Och denna möjlighet har staten äfven skyldighet att i tider af stor arbetslöshet begagna sig af.

Så har förfarits i andra länder. Vi påminna särskildt om att danska

riksdagen år 1908 för sådant ändamål ställde till kommunernas förfogande 4 miljoner kr. Och samma år ställde engelska underhuset 27 miljoner kr. till förfogande för samma ändamål samtidigt som ytterligare omkring 50 miljoner kr. anslogos till att för statens räkning utföra arbeten för sysselsättande af arbetslösa. Sammanlagdt omkring 90 miljoner kr., utöfver hvad som eljest skulle skett, bringades genom engelska regeringens försorg i omlopp under vintern 1907—1908 för minskandet af arbetslösheten och lindrande af den nöd densamma förorsakat.

Samhällets plikt att stödja de behöfvande bland dem, som på grund af de tryckta tiderna blifvit arbetslösa, förefaller oss obestridlig. De arbetslösa äro alldeles oskyldiga till de, på grund af den kapitalistiska planlösheten i produktionen, uppstående kriserna, för hvilka de bli offer. Arbetarna måste kräva en sådan ordning i samhället, att de tillförsäkras den naturliga rätten till att genom arbete försörja sig och de sina.

När staten, hvars skyldighet det ju är att i görligaste mån tillgodose alla medborgares elementära rättigheter, ej ingriper reglerande, utan låter anarkien inom produktionen fritt fortfara, så bör det naturligtvis vara statens skyldighet att träda hjälpende till för att rädda offren för det oordnade förhållandet. Detta är ju rätt allmänt, åtminstone principiellt erkänt, äfven af Andra kammaren genom dess bifall till arbetslöshetsmotionen förra året och dels äfven af herr civilministern, då han i sitt svar på arbetslöshetsinterpellationen 1 april förra året bl. a. förklarade, att, om kommunernas åtgörande ej kunde anses tillräckliga, skulle regeringen öfverväga, om särskilda åtgärder i det af interpellanten angifna syftet må vara af omständigheterna påkallade. Man bör sålunda kunna äfven i år, under nu rådande svåra förhållanden, kräva understöd för denna motions syfte, som är att bereda de arbetslösa den hjälp, de oundgängligen behöfva.

På grund af hvad sålunda blifvit framhållet, yrka vi,

att Riksdagen må på extra stat för 1911 anvisa ett belopp af 5 miljoner kr. att omedelbart under innevarande år ställas till Kungl. Maj:ts disposition i och för lån åt sådana kommuner, hvilka under 1910 anmäla sig däraf vara i behof för igångsättande af allmänna arbeten till beredande af arbetsförtjänst åt arbetslösa arbetare;

att Riksdagen må uppdraga åt Kungl. Maj:t att fastställa närmare bestämmelser för dessa låns utlämnande, dock med iakttagande af att de må tillhandahållas

kommunerna räntefritt intill år 1915, hvarvid bör tillses, att kommun, som erhåller sådant lån, vid dessa arbetens utförande icke nedpressar den allmänt gängse arbetslönen.

Med hänsyn till frågans natur anhålla vi vördsamt om skyndsammast möjliga behandling af detta ärende inom statsutskottet.

Stockholm 27 jan. 1910.

<i>Sven Persson.</i>	<i>Värner Rydén.</i>
<i>Charles Lindley.</i>	<i>K. A. Borg.</i>
<i>Ernst Söderberg.</i>	<i>N. Edv. Lindberg.</i>
<i>C. E. Svensson.</i>	<i>Johan Forssell.</i>
<i>E. C. Kropp.</i>	<i>G. A. Rundgren.</i>
<i>Gustaf Strömberg.</i>	<i>J. A. Wallin.</i>
<i>Viktor Larsson.</i>	<i>J. F. Johansson.</i>
<i>J. Hasselquist.</i>	<i>Knut A. Tengdahl.</i>
<i>N. A:son Berg.</i>	<i>Sven Linders.</i>
<i>A. J. Christiernson.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>
<i>L. J. Carlsson.</i>	<i>Hj. Rissén.</i>
<i>Ernst Blomberg.</i>	<i>O. H. Waldén.</i>
<i>Emil Kristensson.</i>	<i>Hj. Branting.</i>
<i>Joh. Åberg.</i>	<i>Carl Lindhagen.</i>
<i>A. C. Lindblad.</i>	<i>F. W. Thorsson.</i>
